

Bělorusko
Informace OAMP,
23. února 2026

Vězeňství

Struktura, statistiky, podmínky, ochranné mechanismy

Tento dokument byl vypracován v souladu se Zprávou Agentury EU pro azyl (EUA) o metodologii informací o zemích původu (2023)¹ v čase omezeném datem vydání na základě uznávaných a relevantních veřejně dostupných informací, případně na základě informací získaných od dalších orgánů státní správy nebo partnerských úřadů členských států Evropské unie a přidružených států, zveřejněných či získaných do vypracování tohoto dokumentu. Zdroje informací jsou v textu uvedeny ve formě poznámek a kompletního seznamu zdrojů včetně příslušných internetových odkazů. Dokument obecně popisuje určitou situaci nebo problematiku a není vyčerpávající ve vztahu k žádné konkrétní žádosti o mezinárodní ochranu. Tento dokument nevyjadřuje postoj České republiky k dané zemi nebo problematice.

Zpracování tohoto dokumentu bylo podpořeno z projektu „Posílení azylového řízení ve všech stupních a aktivit OAMP ve vnější dimenzi (AZYL)“ s reg. číslem CZ.12.01.01/00/23_011/0000027, který je spolufinancován Evropskou unií v rámci operačního programu Azylového, migračního a integračního fondu.

Pro vypracování tohoto dokumentu byly využity informace z výzkumných rozhovorů, které byly provedeny během zjišťovací mise ve Vilniusu v Litvě (9. – 12. prosince 2024) a ve Varšavě v Polsku (9. – 11. prosince 2024).

1. Struktura

Orgánem, který zajišťuje výkon vazby a výkon odnětí svobody v Bělorusku, je ministerstvo vnitra, konkrétně odbor výkonu trestu (*Департамент исполнения наказаний*, dále DIN).² Podle posledních dostupných údajů ke konci roku 2018 ministerstvo vnitra spravovalo 63 zařízení po celé zemi – 6 zařízení vyšetřovací vazby, 16 tzv. nápravných kolonií, 29 tzv. otevřených věznic, 3 vězení a 1 zařízení pro nezletilé. DIN spravovala přímo 26 zařízení, další patřila pod jiné odbory ministerstva vnitra, případně bezpečnostní složky.³ Pod vězeňský systém se řadilo též 8 tzv. léčebně pracovních profylaktických zařízení (LTP), taktéž spravovaných DIN. Tato zařízení jsou považována za rehabilitační střediska pro odvykací léčbu pro osoby závislé na návykových látkách, včetně alkoholu, jež spáchaly dva a více správních deliktů v roce.⁴ Doba detence obvykle trvá jeden rok. U osob, které jsou zadrženy opakovaně, může trvat 2 roky.⁵

2. Statistiky

Aktuální oficiální statistiky zadržených nejsou nedostupné. Ministerstvo vnitra, statistický úřad, ani justice nezveřejňují informace o tom, kolik osob je v současné době zadržováno v běloruských věznicích.⁶

¹ EUA, *Country of Origin Information (COI) Report Methodology*, únor 2023, [url](#)

² FCDO, *Guidance – Arrested or detained in Belarus*, aktualizace 13. března 2025, [url](#)

³ Viasna, *Mesta nesvobody v Belarusi – otchet za 2020–2021 gg.*, 2022, [url](#), s. 16–17

⁴ Viasna, *Treatment, forced labor, or isolation? The system of labour therapy centres is waiting for big changes*, 10. listopadu 2023, [url](#); InšyJA, *Lečebno-trudovyye profilaktorii: effektivnoye lečeniye ili uzakonennoye rabstvo?*, 25. června 2025, [url](#)

⁵ Pozitivnoye dvizheniye, *Lečebno-trudovoy profilaktoriy (LTP)*, n.d., [url](#)

⁶ Belsat, *Belarus leads Europe in female imprisonment rates*, 1. prosince 2025, [url](#)

Podle posledních statistik z roku 2018 čítala vězeňská populace okolo 32,5 tisíce osob, z toho 10,8 % tvořily ženy.⁷ Celková kapacita věznic v roce 2016 činila přes 35 tisíc míst.⁸ Odhady neziskového sektoru na základě počtu zdokumentovaných odsouzených v letech 2020 a 2021 předpokládají nárůst nynějšího počtu vězňů ve srovnání s rokem 2018.⁹ V roce 2023 byl počet vězňů odhadován na okolo 33 tisíc (345 osob na 100 tisíc obyvatel).¹⁰

Oficiální statistiky osob držených v LTP nejsou od roku 2020 zveřejňovány.¹¹ Podle zprávy Ministerstva zahraničí USA (USDOS) bylo nicméně v roce 2024 umístěno v těchto zařízeních téměř 11 tisíc osob.¹²

Podle konzultovaných zdrojů patřila přeplněnost v místech odnětí svobody mezi jeden z hlavních problémů běloruského vězeňství.¹³

3. Systém trestů a místa odnětí svobody

Běloruský trestní zákoník (hlava 9) rozlišuje 11 druhů trestů v případě odsouzení – odnětí svobody, omezení svobody bez umístění nebo s umístěním do nápravného zařízení otevřeného typu, veřejně prospěšné a nápravné práce, pokutu, zadržení, omezení vojenské služby, odejmutí práva vykonávat nějakou činnost nebo zastávat nějakou funkci, doživotní odnětí svobody a trest smrti. Obecně platí, že zařízení i režim odnětí svobody odsouzeného může být v průběhu trestu změněn.¹⁴

Při odsouzení k omezení svobody bez umístění v nápravné zařízení otevřeného typu, příp. domácímu vězení musí odsouzený, který zůstává de facto na svobodě, dodržovat řadu pravidel, např. přítomnost v místě bydliště s výjimkou dvou hodin denně, přítomnost při kontrolní inspekci, zákaz vycházek za účelem zábavy nebo zákaz pití alkoholu apod.¹⁵ Pro pohyb mimo místo deklarovaného pobytu, např. během víkendu, musí žádat dohledový orgán o povolení. Pravidla domácího vězení mohou být během trestu změněna.¹⁶

Odsouzení k umístění v nápravném zařízení otevřeného typu pobývají v zařízení s hromadným ubytováním a musí dodržovat tamní vnitřní řád. Zařízení se zpravidla nachází u výrobního závodu a odsouzení musí dodržovat pracovní dobu. Případně může být odsouzenému povoleno žít s rodinou mimo zařízení při dodržování podmínek trestu (např. omezení místa a času pobytu, účast ve výchovných programech apod.).¹⁷ Do zařízení jsou často umístěni vězni v poslední fázi svého odsouzení za dobré chování, zejména v případech dlouhých odnětí svobody.¹⁸ Bývalí

⁷ World Prison Brief, *Belarus*, n.d., [url](#)

⁸ Viasna, *Mesta nesvobody v Belarusi – otchet za 2020–2021 gg.*, 2022, [url](#), s. 17–18

⁹ Zerkalo, *Belarus' stala vtoroy v Yevrope po chislu zaklyuchennykh na 100 tysyach naseleniya. Rasskazyvayem, kto okazalsya ryadom s nami*, 17. ledna 2022, [url](#)

¹⁰ Swedish Migration Agency, *Förhållanden i förvars – och straffanläggningar i Belarus*, 25. března 2025, [url](#), s. 7–8

¹¹ Viasna, *Human Rights Situation in Belarus in 2025*, 13. ledna 2026, [url](#), s. 22

¹² USDOS, *2025 Trafficking in Persons Report: Belarus*, 29. září 2025, [url](#)

¹³ Ředitel – nezisková organizace, Varšava, 10. prosince 2024; Zástupce organizace – Legal Initiative, Vilnius, 10. prosince 2024 (aktualizace 15. ledna 2026)

¹⁴ Mediazona, *Shpargalka po khimii. Kak ne zaputat'sya v vidakh ugolovnogo nakazaniya*, 10. března 2021, [url](#); Bělorusko, *Criminal Code of the Republic of Belarus No. 275-Z of 9 July, 1999*, [url](#)

¹⁵ Swedish Migration Agency, *Förhållanden i förvars – och straffanläggningar i Belarus*, 25. března 2025, [url](#), s. 29

¹⁶ Mediazona, *Shpargalka po khimii. Kak ne zaputat'sya v vidakh ugolovnogo nakazaniya*, 10. března 2021, [url](#)

¹⁷ Mediazona, *Shpargalka po khimii. Kak ne zaputat'sya v vidakh ugolovnogo nakazaniya*, 10. března 2021, [url](#)

¹⁸ Nastoyashcheye Vremya, *Ot "khimii" do tyur'my. Kak v Belarusi nakazyvayut osuzhdennykh*, 1. února 2021, [url](#)

vězni popisovali zařízení jako „kolej s policisty“, kde si sami vězni nakupují a vaří. Počet spoluvězňů ubytovaných ve společném pokoji se liší, většinou od 4 do 20 osob na pokoj.¹⁹

Při odsouzení k odnětí svobody úřady odsouzeného umísťují buď do otevřené nápravné kolonie, nápravné kolonie, nebo do vězení. Zařízení jsou rozdělena pro osoby prvně trestané odnětím svobody a pro osoby s druhým a dalším trestem odnětí svobody. Pobytový režim ve věznici určuje každému odsouzenému soud neohledně na zařízení. Režim všech tří druhů zařízení je odstupňován podle závažnosti – obecný, zvýšený, přísný. Pro jednotlivé vězně se liší úroveň osobní svobody, např. počtem návštěv. V každém ze zařízení mohou pobývat vězni s různým režimem.²⁰ V nápravné kolonii, nejčastějším druhu vězení, je svobodný pohyb omezen (pohyb pouze v zástupu s ostatními vězni), podobně jako například počet návštěv a vězeň je ubytován ve společných prostorách (tzv. barák). Otevřená nápravná kolonie se vyznačuje mírnějším režimem, např. přístup k telefonu, případná povolení pobytu s rodinou mimo zařízení.²¹ Vězení je nejprísrnější typ zařízení, ve kterém jsou vězni umístěni v celách se dvěma úrovněmi zabezpečení – vysokou či maximální.²²

4. Obecné podmínky (trest smrti, nelidské zacházení, propuštění, nucená práce)

Po vstupní prohlídce je odsouzený nejprve umístěn na dva týdny do cely pro zadržení pro účely tzv. lékařské infekční kontroly. Všechny osobní věci jsou při nástupu inventarizovány a následně uskladněny do konce výkonu trestu. Po nástupu do vězení vzniká nárok na uniformu a základní toaletní potřeby. Mezi práva odsouzených patří telefonát (kratší 15 minut) hrazený z vlastních zdrojů.²³

Po vstupní lékařské prohlídce je poskytována základní zdravotní péče a při místech odnětí svobody fungují zdravotnická zařízení i se specializovanou péčí, např. zubařská a psychologická. Pohotovostní péče je dostupná 24 hodin denně. Specializovanou péčí, např. operace, poskytují zařízení mimo místa odnětí svobody. V případě osob s postižením (1. a 2. stupeň) nebo osob se zdravotními problémy vzniká nárok na dodatečný balíček se zdravotními potřebami podle lékařského potvrzení vystaveného ošetřujícím lékařem. Léky jsou uloženy ve zdravotním oddělení místa odnětí svobody.²⁴ Dotázané zdroje nicméně popisovaly, že problémem ve zdravotnických zařízeních je nedostatečné vybavení a kvalifikace personálu. Situace je zpravidla horší v zařízeních pro krátkodobá zadržení.²⁵

V případě kolonií a nápravného zařízení otevřeného typu jsou odsouzení ubytováni v hromadném ubytování s kapacitou dvaceti a více lůžek. Hromadná ubytování jsou obvykle vybavena umyvadly, elektřinou a tekoucí studenou vodou, teplá voda nemusí být vždy dostupná. Umývárny s teplou vodou jsou obvykle společné a přístupné dle rozpisu. Prostory obvykle správa vytápí od října do dubna.²⁶

¹⁹ Mediazona, *Telefon — možno, nozhnitsy — nel'zja. Chto brat' s soboy na khimiyu i kak podgotovit'sya k nakazaniyu*, 5. prosince 2022, [url](#)

²⁰ Swedish Migration Agency, *Förhållanden i förvars – och straffanläggningar i Belarus*, 25. března 2025, [url](#), s. 21–23

²¹ Mediazona, *Shpargalka po khimii. Kak ne zaputat'sya v vidakh ugolovnogo nakazaniya*, 10. března 2021, [url](#)

²² Swedish Migration Agency, *Förhållanden i förvars – och straffanläggningar i Belarus*, 25. března 2025, [url](#), s. 26

²³ FCDO, *Guidance – Arrested or detained in Belarus*, aktualizace 13. března 2025, [url](#)

²⁴ FCDO, *Guidance – Arrested or detained in Belarus*, aktualizace 13. března 2025, [url](#)

²⁵ Zástupce organizace – Legal Initiative, Vilnius, 10. prosince 2024 (aktualizace 15. ledna 2026)

²⁶ FCDO, *Guidance – Arrested or detained in Belarus*, aktualizace 13. března 2025, [url](#)

Jídlo je odsouzeným obvykle poskytováno třikrát denně, často bez čerstvé zeleniny, ovoce nebo mléčných výrobků. Správa nezajišťuje stravování podle případných náboženských omezení. Odsouzení mohou případně nakoupit potraviny v omezeném množství v místním obchodě nebo si nechat zaslat potraviny od příbuzných.²⁷

Setkání s právníkem, resp. osobou kompetentní pro poskytnutí právní pomoci, jsou povolována na základě písemné žádosti odsouzeného a tzv. povolení od policejního vyšetřovatele.²⁸

Přestože nevyvracely výše uvedené, hodnotily některé zdroje reálné podmínky ve věznicích z mnoha hledisek značně kriticky. Věznice i jednotlivé cely byly podle nich často přeplněné.²⁹ Nevyhovující podmínky se vázaly ke všem druhům zařízení. Zmiňována byla i existence cel bez postelí, lůžkovin³⁰ a matrací, dále také nedostatečné vytápění či nedostatek potravin. Tyto podmínky se nicméně vázaly spíše k zařízením, kde jsou drženi političtí vězni.³¹

4.1. Odsouzení k trestu smrti

Prísnejší a represívnejší prístup je uplatňovaný voči osobám odsouzeným k trestu smrti, např. omezení volného pohybu, monitorovací kamery na celách, vizuální kontroly každých 15 minut nebo zákaz venkovního pohybu. Pro odsouzené k trestu smrti bylo vyčleněno jedno zařízení – vazební detenční středisko č. 1 v Minsku.³² Podmínky vězňů odsouzených k trestu smrti jsou popisovány jako obecně špatné, vězni jsou drženi v naprosté izolaci v nedostatečně vybavených celách bez denního světla a bez možnosti setkání s právním zástupcem.³³

V roce 2024 nebyl v Bělorusku vykonán žádný trest smrti, jedna osoba byla k trestu smrti odsouzena a minimálně jedna osoba na výkon trestu smrti čekala.³⁴ V červnu 2024 byl k trestu smrti za „teroristický akt“ odsouzen německý občan. V červenci 2024 byl však odsouzený prezidentem Alexandrem Lukašenkem omilostněn a následně propuštěn v rámci výměny vězňů mezi Ruskem a Běloruskem na jedné straně a USA, Německem a dalšími státy EU na straně druhé. Informace o výkonu trestu smrti za politickou trestnou činnost nejsou známy.³⁵ Údaje za rok 2025 nebyly dosud zveřejněny.

4.2. Zacházení s politickými vězni ve výkonu trestu

Situace politických vězňů byla hodnocena jako horší při srovnání s běžnou vězeňskou populací.³⁶ Političtí vězni jsou od běžné vězeňské populace odlišováni pomocí žlutého označení, které je připevněno na uniformě a označuje vězně se „sklony k extremismu a jiné

²⁷ FCDO, *Guidance – Arrested or detained in Belarus*, aktualizace 13. března 2025, [url](#)

²⁸ FCDO, *Guidance – Arrested or detained in Belarus*, aktualizace 13. března 2025, [url](#)

²⁹ Ředitel – nezisková organizace, Varšava, 10. prosince 2024; Zástupce organizace – Legal Initiative, Vilnius, 10. prosince 2024 (aktualizace 15. ledna 2026)

³⁰ Zástupce organizace – Legal Initiative, Vilnius, 10. prosince 2024 (aktualizace 15. ledna 2026)

³¹ Analytik – HRW, Vilnius, 9. prosince 2024

³² Prison Insider, *Belarus: detention conditions of people sentenced to death*, 18. ledna 2022, [url](#)

³³ Swedish Migration Agency, *Förhållanden i förvar – och straffanläggningar i Belarus*, 25. března 2025, [url](#), s. 30

³⁴ Amnesty International, *Death Sentences and Executions in 2024*, 8. dubna 2025, [url](#), s. 28

³⁵ Viasna, *Human Rights Situation in Belarus in 2025*, 13. ledna 2026, [url](#), s. 27; Amnesty International, *Death Sentences and Executions in 2024*, 8. dubna 2025, [url](#), s. 28

³⁶ Novináři – Euroradio, Varšava, 10. prosince 2024 (aktualizace 14. ledna 2026); Analytik – HRW, Vilnius, 9. prosince 2024; Zástupce organizace – Legal Initiative, Vilnius, 10. prosince 2024 (aktualizace 15. ledna 2026)

destruktivní činnosti“ a určuje jim tak „zvláštní režim“.³⁷ Prominentní političtí vězni bývají navíc izolováni v samostatných celách. Konzultované zdroje uvedly, že běžným vězňům není dovoleno komunikovat s vězni politickými. Jestliže se běžní vězni pokusí a kontakt s politickými vězni, hrozí jim trest, zejména v podobě umístění do samostatné cely. Proto se v místech odnětí svobody běžná vězeňská populace od politických vězňů zpravidla distancuje.³⁸ Na konci roku 2025 bylo v Bělorusku 1 131 politických vězňů, z toho 167 žen.³⁹

Podle zpráv jsou političtí vězni vystavováni nelidským podmínkám, přísnému dohledu a omezením, která nejsou stanovena zákonem.⁴⁰ Je jim odepřen kontakt s rodinnými příslušníky nebo např. právo dostávat dopisy či balíky, možnost číst knihy a noviny či sledovat televizní vysílání.⁴¹ Situace prominentních politických vězňů je zpravidla výrazně horší. Tyto osoby jsou, jak již bylo zmíněno, drženy v naprosté izolaci v samostatných celách bez jakékoliv možnosti kontaktovat vnější svět. Je tedy možné, že o některých osobách nebylo možné získat informace v průběhu několika let.⁴² Viasna uvádí, že na konci roku 2025 byli čtyři političtí vězni drženi ve vazbě bez možnosti komunikace (tzv. incommunicado).⁴³

Běžné jsou i případy nelidského zacházení v podobě spánkové deprivace (mimo jiné z důvodu, že v celách chybí postele či matrace, nebo kvůli prohledávání cel), zákazu sedět či ležet během dne, konstantně zapnutého světla i v nočních hodinách, odepření přidělů potravin či nedostatku teplého oblečení během období zimy.⁴⁴

Přístup ke zdravotní péči je podle konzultovaných zdrojů výrazně horší než podmínky běžné vězeňské populace. Politickým vězňům bývá často odepřena léčba závažných onemocnění.⁴⁵ V roce 2025 byla hlášena dvě úmrtí politických vězňů ve věznicích. Od roku 2020 zemřelo ve vězeních devět osob, ve většině případů z důvodu nevyhovujících podmínek včetně zanedbání lékařské péče.⁴⁶

Běloruský režim také uplatňuje praxi svévolného prodlužování trestu odnětí svobody pod záminkou trestu za neuposlechnutí vězeňské správy podle čl. 411 trestního zákoníku. Oficiálně se článek vztahuje na všechny vězně, podle zdrojů je však ve většině případů uplatňován vůči vězňům politickým.⁴⁷ Doba odnětí svobody politických vězňů se může v různých případech lišit. Viasna nicméně uvádí, že osoby obviněné na základě nejčastěji užívaného čl. 342 trestního

³⁷ Zástupci organizace – Viasna, Vilnius, 11. prosince 2024 (aktualizace 19. ledna 2026); Analytik – HRW, Vilnius, 9. prosince 2024; Zástupce organizace – Legal Initiative, Vilnius, 10. prosince 2024 (aktualizace 15. ledna 2026)

³⁸ Ředitel – nezisková organizace, Varšava, 10. prosince 2024; Novináři – Euroradio, Varšava, 10. prosince 2024 (aktualizace 14. ledna 2026); Zástupce organizace – Legal Initiative, Vilnius, 10. prosince 2024 (aktualizace 15. ledna 2026)

³⁹ Viasna, *Human Rights Situation in Belarus in 2025*, 13. ledna 2026, [url](#), s. 1

⁴⁰ Viasna, *Human Rights Situation in Belarus in 2025*, 13. ledna 2026, [url](#), s. 1; HRW, *World Report 2026 – Belarus*, 2026, [url](#)

⁴¹ Novinář – Belsat, Varšava, 11. prosince 2024; Analytik – HRW, Vilnius, 9. prosince 2024; Swedish Migration Agency, *Förhållanden i förvars- och straffanläggningar i Belarus*, 25. března 2025, [url](#), s. 16

⁴² Novinář – Belsat, Varšava, 11. prosince 2024

⁴³ Viasna, *Human Rights Situation in Belarus in 2025*, 13. ledna 2026, [url](#), s. 7

⁴⁴ Analytik – HRW, Vilnius, 9. prosince 2024; Novinář – Belsat, Varšava, 11. prosince 2024; Zástupce organizace – Legal Initiative, Vilnius, 10. prosince 2024 (aktualizace 15. ledna 2026)

⁴⁵ Zástupce organizace – Legal Initiative, Vilnius, 10. prosince 2024 (aktualizace 15. ledna 2026)

⁴⁶ Viasna, *Human Rights Situation in Belarus in 2025*, 13. ledna 2026, [url](#), s. 1 a 7

⁴⁷ Novinář – Belsat, Varšava, 11. prosince 2024; Zástupce organizace – Legal Initiative, Vilnius, 10. prosince 2024 (aktualizace 15. ledna 2026)

zákoníku „*Organizování, příprava nebo aktivní účast v akcích, které značně narušují veřejný pořádek*“ bývají odsouzené k odnětí svobody až na 4 roky.⁴⁸

Přístup vězňů, zejména politických, k právní pomoci je obecně omezován. Jestliže však ke schůzce s právníkem dojde, je tato schůzka zpravidla nahrávána a získané informace jsou sdíleny s policejními orgány.⁴⁹ Právníci se často obávají zastupovat osoby označené za politické vězně, neboť to pro ně může znamenat nejen ztrátu práva vykonávat svoji profesi, ale i trestní stíhání.⁵⁰

Významným problémem je také dlouhá vyšetřovací vazba, ve které jsou osoby čelící obvinění z politické trestné činnosti zadržovány po dobu neurčitou (v extrémních případech i déle než 18 měsíců), než je s nimi zahájeno soudní řízení. Obecně byla doba trvání vyšetřovací vazby odečítána od konečné délky trestu, existují však případy, kdy k tomuto nedošlo (zejména u prominentních politických vězňů).⁵¹

Podle zdrojů ve věznicích po celé zemi přetrvávaly zprávy o fyzickém i psychickém mučení, nelidském a jiném ponižujícím zacházení. Svědectví propuštěných politických vězňů téměř vždy obsahují zmínky o některém z typů takového zacházení bez ohledu na dobu zadržení, druh provinění proti režimu či místo odnětí svobody.⁵² Ochránci lidských práv v souvislosti s rozsáhlým mučením poukazovali zejména na věznici Okrestina v Minsku a na ženské kolonie č. 4 v Homelu a č. 24 v Zarečči.⁵³

K únoru 2026 bylo nejvíce politických vězňů drženo v zařízeních: trestanecká kolonie č. 4 v Homelu (129 osob), trestanecká kolonie č. 15 v Mohylevi (114 osob), trestanecká kolonie č. 17 v Škloŭ (88 osob), trestanecká kolonie č. 1 v Navapolacku (76 osob), trestanecká kolonie č. 2 v Babrujsku (72 osob).⁵⁴

4.3. Možnosti propuštění

Čl. 119 trestního zákoníku stanovuje podmínky předčasného podmínečného propuštění z výkonu trestu na základě dobrého chování. Toto propuštění je možné pouze u osob odsouzených k odnětí práva k výkonu určité činnosti či zastávání určité funkce, veřejně prospěšným a nápravným pracím, omezení svobody nebo k trestu odnětí svobody za trestný čin spáchaný ve věku do osmnácti let. Po dobu neodpykané části trestu je odsouzený pod preventivním dohledem (viz níže).⁵⁵ V Bělorusku nicméně neexistují žádné reálné mechanismy pro předčasné propuštění politických vězňů. Vězni musí vykonat soudem uložený trest v plné délce bez přístupu k jakékoliv možnosti podmínečného propuštění.⁵⁶

Předčasného propuštění, případně zkrácení trestu, lze dosáhnout také na základě amnestií. Z míst výkonu trestu odnětí svobody bývá však propouštěno jen malé procento

⁴⁸ Zástupci organizace – Viasna, Vilnius, 11. prosince 2024 (aktualizace 19. ledna 2026)

⁴⁹ Zástupce organizace – Legal Initiative, Vilnius, 10. prosince 2024 (aktualizace 15. ledna 2026)

⁵⁰ Viasna, *At least 18 lawyers remain behind bars*, 10. prosince 2025, [url](#); HRW, *Belarus Intensifies Crackdown on Human Rights Lawyers*, 29. srpna 2025, [url](#)

⁵¹ USDOS, *2024 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus*, 12. srpna 2025, [url](#)

⁵² USDOS, *2024 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus*, 12. srpna 2025, [url](#); Viasna, *"It hits your brain with terrible force, making it difficult to breathe." Stories of torture that became known in 2025*, 28. prosince 2025, [url](#)

⁵³ USDOS, *2024 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus*, 12. srpna 2025, [url](#)

⁵⁴ Viasna, *Political prisoners in Belarus*, aktualizace 23. února 2026, [url](#)

⁵⁵ Bělorusko, *Criminal Code of the Republic of Belarus No. 275-Z of 9 July, 1999*, [url](#)

⁵⁶ Viasna, *8 more political prisoners have been released in Belarus by pardon, the total number since the summer is 258*, 4. února 2025, [url](#)

z amnestovaných osob, většinu amnestovaných totiž tvoří osoby, které si odpykávají podmíněný trest. Od roku 2020 proběhly tři vlny amnestií (v letech 2020, 2022, 2024, 2025), netýkaly se však politických vězňů.⁵⁷

Konzultované zdroje označily udílení milostí pro politické vězně za „namátkové a náhodné“. Pro udílení milosti je nutné napsat oficiální žádost prezidentovi a přiznat se k činům, které vedly k odnětí svobody.⁵⁸ Určitou roli v udělení milosti hraje rovněž zdravotní stav (zdravotní postižení, chronická onemocnění).⁵⁹ Od ledna do září 2025 úřady na základě prezidentské milosti propustily nejméně 74 politických vězňů, 52 z nich, jejichž propuštění bylo údajně vyjednáno představiteli vlády USA, bylo následně vyhoštěno přes běloruskou hranici do Litvy.⁶⁰ V prosinci 2025 bylo na základě milosti propuštěno dalších 123 politických vězňů, včetně prominentních obhájců práv jako jsou Maria Kalesnikava či Ales Bialiatski. Propuštění byli následně rovněž vyhoštěni na Ukrajinu a do Litvy.⁶¹ Milosti pro politické vězně mnozí považují za snahu o zrušení amerických a evropských sankcí proti Bělorusku.⁶²

Na osoby propuštěné z výkonu trestu se podle čl. 80 trestního zákoníku může vztahovat systém tzv. preventivního dohledu. Dohled se váže zejména na odsouzené za spáchání závažného nebo zvláště závažného trestného činu. Specifika dohledu se mohou lišit v závislosti na povaze spáchaného trestného činu (pravidelné hlášení místním orgánům, omezení vycházení apod.).⁶³ Bývalí političtí vězni jsou po propuštění podrobeni přísnější kontrole nad rámec běžného dohledu nad propuštěnými osobami. Jejich práva jsou dále omezována v důsledku zařazení na seznam osob zapojených do extremistických aktivit.⁶⁴

4.4. Nucená práce

Jestliže jsou odsouzení shledáni práce schopnými, očekává se, že budou pracovat.⁶⁵ Výjimku mohou tvořit např. důchodci, zdravotně postižení či nezletilí. Odsouzení nemohou práci odmítnout, stejně jako si nemohou vybrat, kde budou pracovat, umístění a druh práce určuje správa věznice.⁶⁶ Finanční odměna za nejméně 8hodinovou práci je velmi malá a jsou z ní strhávány náklady na stravu, daně a další výdaje. Obvykle se mužští vězni zapojují do práce ve dřevozpracujícím nebo kovoobráběcím průmyslu, ženy pracují často jako šičky.⁶⁷ Zdroje zdokumentovaly rozsáhlou škálu výrobků, které vězni produkovali, např. nábytek, oděvy, obuv, nádobí, registrační značky pro automobily a další produkty. Práce vězňů hrála v celoběloruském

⁵⁷ Viasna, *Amnesty 2024: in honor of the liberation of Belarus without the release of political prisoners*, 4. června 2024, [url](#); Belsat, *Belarus parliament votes to amnesty 7,600 prisoners*, 1. května 2025, [url](#)

⁵⁸ Novinář – Belsat, Varšava, 11. prosince 2024; Novináři – Euroradio, Varšava, 10. prosince 2024 (aktualizace 14. ledna 2026)

⁵⁹ Novináři – Euroradio, Varšava, 10. prosince 2024 (aktualizace 14. ledna 2026)

⁶⁰ HRW, *World Report 2026 – Belarus*, 2026, [url](#)

⁶¹ HRW, *World Report 2026 – Belarus*, 2026, [url](#); Amnesty International, *Belarus: Long overdue release of Maryia Kalesnikava, Ales Bialiatski and others must not mask the scale of repression*, 13. prosince 2025, [url](#)

⁶² BBC, *'Never give up': Belarusian prisoners celebrate release after US lifts sanctions*, 14. prosince 2025, [url](#)

⁶³ Bělorusko, *Criminal Code of the Republic of Belarus No. 275-Z of 9 July, 1999*, [url](#)

⁶⁴ Viasna, *Human Rights Situation in Belarus in 2025*, 13. ledna 2026, [url](#), s. 1

⁶⁵ FCDO, *Guidance – Arrested or detained in Belarus*, aktualizace 13. března 2025, [url](#)

⁶⁶ Swedish Migration Agency, *Förhållanden i förvars- och straffanläggningar i Belarus*, 25. března 2025, [url](#), s. 12–13

⁶⁷ FCDO, *Guidance – Arrested or detained in Belarus*, aktualizace 13. března 2025, [url](#); DW, *Kak v belorusskikh tyur'makh zarabatyvayut na zaklyuchennykh*, 19. srpna 2025, [url](#); Swedish Migration Agency, *Förhållanden i förvars- och straffanläggningar i Belarus*, 25. března 2025, [url](#), s. 13

kontextu obecně důležitou roli.⁶⁸ Vězni se podle dostupných informací rovněž podíleli na výrobě vojenského materiálu a uniforem, které byly následně využívány ruskou armádou na Ukrajině.⁶⁹

Vězni v Bělorusku se běžně potýkají s porušováním pracovních práv, ale političtí vězni jsou v tomto ohledu zranitelnější. Pracovní týden běžných vězňů často přesahuje 40 hodin a pracovní podmínky neodpovídají bezpečnostním předpisům. Odsouzení jsou zároveň povinni dodržovat pracovní plán stanovený správou věznice, za nedodržení mohou čelit dalšímu trestu.⁷⁰ Viasna popisuje pracovní podmínky politických vězňů jako „vykořisťování“.⁷¹ Práce je povinná, odmítání trestáno (např. pobytem v „trestné cele“), odměna za práci je zanedbatelná (jednotky BYN/měsíc). Bývalí političtí vězni popisovali pracovní podmínky jako nesnesitelné a fyzicky náročné, např. 7denní pracovní týden (1 den volna každý druhý týden), nedostatek ochranných oděvů, úrazy apod.⁷²

Evidovány jsou rovněž četné případy nucených zemědělských prací a úklidu veřejných prostranství bývalých vězňů po propuštění.⁷³

5. Stížnosti a opravné mechanismy

Běloruský legislativní rámec umožňuje podat písemnou nebo ústní stížnost na podmínky ve vězení a na špatné zacházení ke správě věznice a požádat o schůzku se zástupcem správy věznice, zástupcem DIN nebo prokuratury. Stížnosti, včetně schůzek u správy věznice, k vězeňské správě zaznamenávají zaměstnanci věznice do vězeňského deníku. Písemnou stížnost lze učinit i k externímu aktérovi – radám pro dohled nad věznicemi, soudům, prokuratuře nebo běloruskému prezidentovi.⁷⁴

Případné stížnosti správa věznic běžně cenzurovala, nepostupovala je dále k vyšší instanci nebo je případně ignorovala. Prováděla také selektivní výběr případů k vyšetření údajného porušení práv. Současná struktura umožňuje vězeňské správě odložit podané stížnosti bez dalšího řešení, často tak dospívá k závěru, že k žádnému pochybení nedošlo. Podání stížnosti navíc může vést k odvetným opatřením a dalšímu obtěžování zadrženého. Podle organizace Viasna se v případech, kdy stížnost podají příbuzní mimo věznici, může stát, že se podmínky zadrženého mírně zlepší. To však vyžaduje, aby příbuzní tento postup znali.⁷⁵

Běloruský legislativní rámec sice formálně umožňuje monitoring věznic, tento proces je ale přísně kontrolován vládou. Monitoring věznice a její inspekce probíhá po schválení DIN. Monitorovací komise se skládají z předem schválených členů, kteří mohou klást pouze předem

⁶⁸ DW, *Kak v belorusskikh tyur'makh zarabatyvayut na zaklyuchennykh*, 19. srpna 2025, [url](#); Swedish Migration Agency, *Förhållanden i förvars – och straffanläggningar i Belarus*, 25. března 2025, [url](#), s. 13

⁶⁹ Viasna, *Forced labor in Belarusian prisons: how the Lukashenka regime supports Russia's war against Ukraine with the help of prisoners*, 29. července 2025, [url](#); DW, *Kak v belorusskikh tyur'makh zarabatyvayut na zaklyuchennykh*, 19. srpna 2025, [url](#)

⁷⁰ DW, *Kak v belorusskikh tyur'makh zarabatyvayut na zaklyuchennykh*, 19. srpna 2025, [url](#)

⁷¹ Viasna, *Human Rights Situation in Belarus in 2025*, 13. ledna 2026, [url](#), s. 22

⁷² Viasna, *Human Rights Situation in Belarus in 2025*, 13. ledna 2026, [url](#), s. 22; DW, *Kak v belorusskikh tyur'makh zarabatyvayut na zaklyuchennykh*, 19. srpna 2025, [url](#); Swedish Migration Agency, *Förhållanden i förvars- och straffanläggningar i Belarus*, 25. března 2025, [url](#), s. 13

⁷³ Viasna, *Human Rights Situation in Belarus in 2024*, 28. ledna 2025, [url](#), s. 25

⁷⁴ FCDO, *Guidance – Arrested or detained in Belarus*, aktualizace 13. března 2025, [url](#)

⁷⁵ Swedish Migration Agency, *Förhållanden i förvars – och straffanläggningar i Belarus*, 25. března 2025, [url](#), s. 36–37

schválené otázky a komunikovat se správci věznic, nikoli s vězni.⁷⁶ Je jim také zakázáno pořizovat audio či video záznamy, přijímat písemnosti od odsouzených atd. Monitoring byl hodnocen jako neefektivní a charakterem šlo spíše o formální kontrolu i s odkazem na nedostatek nestrannosti členů komise.⁷⁷

6. Zdroje

Amnesty International,

Belarus: Long overdue release of Maryia Kalesnikava, Ales Bialiatski and others must not mask the scale of repression [Bělorusko: Dlouho očekávané propuštění Maryi Kalesnikavy, Alese Bialiatského a dalších nesmí zakrýt rozsah represí], 13. prosince 2025, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/12/belarus-long-overdue-release-of-maryia-kalesnikava-ales-bialiatski-and-others-must-not-mask-the-scale-of-repression/>, přístup 23. února 2026

Death Sentences and Executions in 2024 [Trest smrti a popravy v roce 2024], 8. dubna 2025, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/8976/2025/en/>, přístup 23. února 2026

BBC, *'Never give up': Belarusian prisoners celebrate release after US lifts sanctions* [„Nikdy se nevzdávejte“: Běloruští vězni oslavují propuštění poté, co USA zrušily sankce], 14. prosince 2025, <https://www.bbc.com/news/articles/cvg1r89m6g7o>, přístup 23. února 2026

Belsat,

Belarus leads Europe in female imprisonment rates [Bělorusko vede v Evropě v počtu žen ve vězení], 1. prosince 2025, <https://en.belsat.eu/90310362/belarus-leads-europe-in-female-imprisonment-rates>, přístup 23. února 2026

Belarus parliament votes to amnesty 7,600 prisoners [Běloruský parlament hlasuje o amnestii pro 7 600 vězňů], 1. května 2025, <https://en.belsat.eu/86479511/belarus-parliament-votes-to-amnesty-7600-prisoners>, přístup 23. února 2026

Bělorusko, *Criminal Code of the Republic of Belarus No. 275-Z of 9 July, 1999 (as amended up to Law of the Republic of Belarus No. 253-Z of November 11, 2019)* [Trestní zákoník Běloruské republiky č. 275-Z z 9. července 1999 (ve znění zákona Běloruské republiky č. 253-Z z 11. listopadu 2019)], <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/20145>, přístup 23. února 2026

Deutsche Welle (DW), *Kak v belorusskikh tyur'makh zarabatyvayut na zaklyuchennykh* [Jak běloruské věznice vydělávají na svých věznicích], 19. srpna 2025, <https://www.dw.com/ru/kak-v-belorusskih-turmah-zarabatyvaut-na-zaklucennyh/a-73693014>, přístup 23. února 2026

Evropská Unie – Agentura EU pro azyl (EUAA), *Country of Origin Information (COI) Report Methodology* [Zpráva EUAA o metodologii informací o zemích původu (IoZP)], únor 2023, https://coi.euaa.europa.eu/administration/easo/PLib/2023_02_EUAA_COI_Report_methodology.pdf, přístup 23. února 2026

Hansbury, Paul, *Belarus in Crisis* [Bělorusko v krizi], C Hurst & Co, London, 2023

Human Rights Watch (HRW),

Belarus Intensifies Crackdown on Human Rights Lawyers [Bělorusko zesiluje represe proti lidskoprávním právníkům], 29. srpna 2025, <https://www.hrw.org/news/2025/08/29/belarus-intensifies-crackdown-on-human-rights-lawyers>, přístup 23. února 2026

⁷⁶ Zástupce organizace – Legal Initiative, Vilnius, 10. prosince 2024 (aktualizace 15. ledna 2026); Viasna, *Mesta nesvobody v Belarusi – otchet za 2020–2021 gg.*, 2022, **url**, s. 28–29

⁷⁷ Viasna, *Mesta nesvobody v Belarusi – otchet za 2020–2021 gg.*, 2022, **url**, s. 28–29, 36. Do činnosti komise se nezapojují nestranní aktéři nebo nezávislé neziskové organizace.

World Report 2026 – Belarus [Výroční zpráva 2026 – Bělorusko], 2026, <https://www.hrw.org/world-report/2026/country-chapters/belarus>, přístup 23. února 2026

InšyJA, *Lechebno-trudovyye profilaktorii: effektivnoye lecheniye ili uzakonnennoye rabstvo?* [Léčebně-pracovní profylaktická zařízení: účinná léčba nebo legalizované otroctví?], 25. června 2025, <https://theothersby.org/ru/lpp-u-belarusi/>, přístup 23. února 2026

Mediazona,

Shpargalka po khimii. Kak ne zaputat'sya v vidakh ugovnogo nakazaniya [Tahák do basy: Jak se neztratit v různých typech trestů], 10. března 2021, <https://mediazonaby.com/article/2021/03/10/chemistry>, přístup 23. února 2026

Telefon — možno, nozhnitsy — nel'zya. Chto brat' s soboy na khimiyu i kak podgotovit'sya k nakazaniyu [Telefony jsou povoleny, nůžky ne. Co si vzít s sebou do basy a jak se připravit na trest], 5. prosince 2022, <https://mediazonaby.com/article/2022/12/05/chemistry>, přístup 23. února 2026

Nastoyashcheye Vremya, *Ot "khimii" do tyur'my. Kak v Belarusi nakazyvayut osuzhdennykh* [Z „chemie“ do vězení: Jak jsou v Bělorusku trestáni odsouzení], 1. února 2021, <https://www.currenttime.tv/a/belarus-prison/31078744.html>, přístup 23. února 2026

Pozitivnoye dvizheniye, *Lechebno-trudovoy profilaktoriy (LTP)* [Léčebně pracovní zařízení (LTP)], n.d., <https://pravo.pmplus.by/informatsiya/otvety-na-voprosy/rezhimy-nakazaniya/lechebno-trudovoy-profilaktoriy-ltp-/>, přístup 23. února 2026

Prison Insider, *Belarus: detention conditions of people sentenced to death* [Bělorusko: Podmínky zadržení osob odsouzených k smrti], 18. ledna 2022, <https://www.prison-insider.com/en/articles/bielorussie-conditions-de-detention-des-condamnes-a-mort>, přístup 23. února 2026

Swedish Migration Agency [Švédská migrační agentura], *Förhållanden i förvars – och straffanläggningar i Belarus* [Podmínky ve vazebních a vězeňských zařízeních v Bělorusku], 25. března 2025, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=50802>, přístup 23. února 2026

United States Department of State (USDOS) [Ministerstvo zahraničních věcí Spojených států],

2024 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus [Zpráva o dodržování lidských práv za rok 2024: Bělorusko], 12. srpna 2025, <https://www.state.gov/reports/2024-country-reports-on-human-rights-practices/belarus/>, přístup 23. února 2026

2025 Trafficking in Persons Report: Belarus [Zpráva o obchodování s lidmi za rok 2025: Bělorusko], 29. září 2025, <https://www.state.gov/reports/2025-trafficking-in-persons-report/belarus/>, přístup 23. února 2026

Foreign, Commonwealth & Development Office (FCDO) [Ministerstvo zahraničních věcí Britského společenství a rozvoje], *Guidance – Arrested or detained in Belarus* [Pokyny – Zatčení nebo zadržení v Bělorusku], aktualizace 13. března 2025, <https://www.gov.uk/government/publications/belarus-prisoner-pack/arrested-or-detained-in-belarus--2>, přístup 23. února 2026

Viasna,

Amnesty 2024: in honor of the liberation of Belarus without the release of political prisoners [Amnestie 2024: na počest osvobození Běloruska bez propuštění politických vězňů], 4. června 2024, <https://spring96.org/en/news/115428>, přístup 23. února 2026

At least 18 lawyers remain behind bars [Nejméně 18 právníků zůstává za mřížemi], 10. prosince 2025, <https://spring96.org/en/news/119243>, přístup 23. února 2026

Forced labor in Belarusian prisons: how the Lukashenka regime supports Russia's war against Ukraine with the help of prisoners [Nucené práce v běloruských věznicích: jak Lukašenkův režim podporuje ruskou válku proti Ukrajině s pomocí vězňů], 29. července 2025, <https://spring96.org/en/news/118382>, přístup 23. února 2026

Human Rights Situation in Belarus in 2024 [Lidskoprávní situace v Bělorusku v roce 2024], 28. ledna 2025, <https://spring96.org/en/news/117321>, přístup 23. února 2026

Human Rights Situation in Belarus in 2025 [Lidskoprávní situace v Bělorusku v roce 2025], 13. ledna 2026, <https://spring96.org/en/news/119433>, přístup 23. února 2026

"It hits your brain with terrible force, making it difficult to breathe." Stories of torture that became known in 2025 [„Úder do mozku je tak silný, že se těžko dýchá.“ Příběhy o mučení, které byly zveřejněny v roce 2025], 28. prosince 2025, <https://spring96.org/en/news/119366>, přístup 23. února 2026

Mesta nesvobody v Belarusi – otchet za 2020–2021 gg. [Místa nesvobody v Bělorusku – Zpráva za období 2020–2021], 2022, https://spring96.org/files/book/ru/mesta_nesvobody_2020_2021.pdf, přístup 23. února 2026

Political prisoners in Belarus [Politici vězni v Bělorusku], aktualizace 23. února 2026, <https://prisoners.spring96.org/en>, přístup 23. února 2026

Treatment, forced labor, or isolation? The system of labour therapy centres is waiting for big changes [Léčba, nucené práce nebo izolace? Systém pracovních léčebných center čekají velké změny], 10. listopadu 2023, <https://spring96.org/en/news/113279>, přístup 23. února 2026

8 more political prisoners have been released in Belarus by pardon, the total number since the summer is 258 [V Bělorusku bylo na základě milosti propuštěno dalších 8 politických vězňů, od léta jich je celkem 258], 4. února 2025, <https://spring96.org/en/news/117348>, přístup 23. února 2026

World Prison Brief, *Belarus* [Bělorusko], n.d., <https://www.prisonstudies.org/country/belarus>, přístup 23. února 2026

Zerkalo, Belarus' stala vtoroy v Yevrope po chislu zaklyuchennykh na 100 tysyach naseleniya. Rasskazyvayem, kto okazalsya ryadom s nami [Bělorusko se stalo druhou zemí v Evropě podle počtu vězňů na 100 tisíc obyvatel. Přinášíme vám, kdo se umístil vedle nás], 17. ledna 2022, <https://news.zerkalo.io/life/8657.html>, přístup 23. února 2026

Výzkumné rozhovory

Analytik – Human Rights Watch (HRW), Vilnius, 9. prosince 2024

Novinář – Belsat, Varšava, 11. prosince 2024

Novináři – Euroradio, Varšava, 10. prosince 2024 (aktualizace 14. ledna 2026)

Ředitel – nezisková organizace, Varšava, 10. prosince 2024. Nezisková organizace se zabývá spoluprací s běloruskými a mezinárodními novináři s cílem šířit nezávislé informace o dění v Bělorusku.

Zástupce organizace – Legal Initiative, Vilnius, 10. prosince 2024 (aktualizace 15. ledna 2026)

Zástupci organizace – Viasna, Vilnius, 11. prosince 2024 (aktualizace 19. ledna 2026)